

Warszawa, 5 marca 2021 r.

GDA-WPL.158.2021.AM.ZS

Pani

Marlena Małąg

Minister Rodziny i Polityki Społecznej

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

Szanowna Pani Minister

działając na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców¹ w zw. art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców², zwracam się do Pani Minister z wnioskiem o wydanie objaśnienia przepisów regulujących umarzanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w całości lub części składek na ubezpieczenia społeczne w uzasadnionych przypadkach pomimo braku ich całkowitej nieściągalności, tj. art. 28 ust. 1, ust. 3a i ust. 3b ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych³ oraz § 3 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności tytułu składek na ubezpieczenia społeczne⁴.

Z treści art. 28 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że należności z tytułu składek mogą być umarzane w całości lub w części przez Zakład, z uwzględnieniem ust. 2-4. Należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonych będących równocześnie płatnikami składek na te ubezpieczenia mogą być w uzasadnionych przypadkach umarzane pomimo braku ich całkowitej nieściągalności (art. 28 ust. 3a ww. ustawy). Szczegółowe zasady umarzania, o którym mowa w art. 28 ust. 3a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zostały określone w rozporządzeniu (art. 28 ust. 3b ww. ustawy). Stosownie do § 3 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia, Zakład może umorzyć należności z tytułu składek, jeżeli zobowiązany wykaże, że ze względu na stan majątkowy i sytuację rodzinną nie jest w stanie

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 648; dalej: „ustawa o Rzeczniku”

² Dz. U. z 2018 r. poz. 646, ze zm.; dalej: „Prawo przedsiębiorców”

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 266; dalej: „ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych”

⁴ Dz. U. z 2003 r. Nr 141, poz. 1365; dalej: „rozporządzenie”

opłacić tych należności, ponieważ pociągnęłoby to zbyt ciężkie skutki dla zobowiązanego i jego rodziny, w szczególności w przypadku wystąpienia okoliczności enumeratywnie wskazanych w punktach 1 - 3.

W związku z powyższym zasadnym jest udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy określone w § 3 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia szczegółowe zasady umarzania należności, które musi spełnić zobowiązany, żeby skorzystać z przysługującego mu uprawnienia stanowią rozszerzenie aktem niższego rzędu zakresu wymogów uregulowanych w art. 28 ust. 3a i ust. 3b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych?
2. Jak należy interpretować art. 28 ust. 3a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w tym użyte w tym przepisie prawa pojęcie „w uzasadnionych przypadkach”?
3. W jaki sposób należy rozumieć określone w art. 28 ust. 3b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zwroty: „ważny interes osoby zobowiązanej” oraz „stan finansów ubezpieczeń społecznych” jako przesłanki uzasadniające umorzenie, mając także na uwadze uregulowaną tym przepisem delegację ustawową do wydania rozporządzenia o szczegółowych zasadach umarzania?
4. Przy pomocy jakich środków i narzędzi zobowiązany może wykazać jego stan majątkowy i sytuację rodzinną oraz, że ze względu na ww. okoliczności nie jest w stanie opłacić należnych składek, ponieważ pociągnęłoby to zbyt ciężkie skutki dla zobowiązanego i jego rodziny? Jak należy rozumieć użyty w § 3 ust. 1 rozporządzenia zwrot „zbyt ciężkie skutki”?

Na skutek trwającego od marca 2020 r. stanu epidemii koronawirusa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sytuacja finansowa przedsiębiorców w wielu branżach uległa pogorszeniu, wielu spośród nich zostało zmuszonych do zawieszenia działalności gospodarczej lub jej istotnego ograniczenia – nakazami administracyjnymi. Do Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców⁵ docierają informacje, że chociaż wzrosła (w stosunku do 2019 roku) liczba wniosków o umorzenie należności z tytułu składek, z którymi przedsiębiorcy zwrócili się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zmalała liczba pozytywnych decyzji wydanych w tym zakresie.

⁵ Dalej: „Rzecznik”

W piśmie z dnia 25 lutego 2021 r. Pan Paweł Jaroszek, Członek Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych⁶, odnosząc się do kwestii „umarzania należności”, wskazał m.in., że Zakład Ubezpieczeń Społecznych może umorzyć należności z tytułu składek jedynie w przypadku zaistnienia konkretnych, wskazanych w przepisach prawa przesłanek, czyli całkowitej nieściągalności lub ważnego interesu osoby zobowiązanej. W przypadku drugiej ze wskazanych przesłanek, Zakład może umarzać należności na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonym, którzy są jednocześnie płatnikami tych składek, o ile zobowiązany spełni warunki umorzenia określone w § 3 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia. Podstawę podjęcia decyzji w przedmiocie umorzenia stanowi całokształt sprawy i jej dokładna, wyczerpująca analiza, poprzedzona postępowaniem dowodowym przeprowadzonym na podstawie dokumentacji dostarczonej przez stronę oraz zgromadzonej przez Zakład z urzędu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zauważył, że nie jest uprawniony do rozszerzania warunków umorzenia określonych przez ustawodawcę, jednak interpretacja przepisów oraz ocena okoliczności faktycznych danej sytuacji zależą od uznaniowości Zakładu. Jak wskazał Pan Paweł Jaroszek, cyt.: *Ograniczenie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej lub spadek dochodów związane z sytuacją pandemiczną nie stanowią same w sobie przesłanki umorzenia należności z tytułu składek. Wystąpienie zdarzenia losowego lub klęski żywiołowej, w tym np. epidemii, nie jest automatycznie podstawą umorzenia należności. ZUS może umorzyć należności ze względu na tę przesłankę, jeżeli przedsiębiorca na skutek nadzwyczajnego zdarzenia poniósł szkodę, pomiędzy poniesioną szkodą a nadzwyczajnym zdarzeniem istnieje bezpośredni związek, a poniesiona szkoda i konieczność spłaty zadłużenia może pozbawić zobowiązanego możliwości dalszego prowadzenia działalności.*

W ocenie Rzecznika, jeżeli w ślad za Zakładem uznamy, że istniejący stan epidemii jest nadzwyczajnym zdarzeniem losowym, to każdy przedsiębiorca, który wystąpi we wniosku o umorzenie należności z tytułu składek i wykaże dostępnymi mu środkami dowodowymi lub Zakład ustali z urzędu, że sporne należności powstały na skutek trwającej od marca 2020 r. klęski pandemii oraz, że to nadzwyczajne zdarzenie ma wpływ na możliwość płacenia należności z tytułu składek, to Zakład Ubezpieczeń Społecznych winien przychylić się do takiego wniosku i rozpatrzyć go pozytywnie. W sytuacji, gdy ustawodawca przewidział

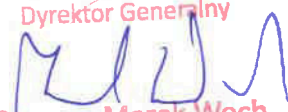
⁶ Nr pisma: 992200/421/81/2021-PSN – pismo w załączeniu.

możliwość zastosowania umorzenia należności „w uzasadnionych przypadkach”, to za taki przypadek (okoliczność) szczególnie należy uznać trwający stan klęski epidemii.

Przedsiębiorca może być obowiązany do określonego zachowania tylko na podstawie przepisów prawa (art. 8 zd. 2 Prawa przedsiębiorców). Z kolei, organ kieruje się w swoich działaniach zasadą zaufania do przedsiębiorcy, zakładając, że działa on zgodnie z prawem, uczciwie oraz z poszanowaniem dobrych obyczajów (art. 10 ust. 1 Prawa przedsiębiorców).

Zauważone wątpliwości i dyskusyjne stosowanie ww. przepisów prawa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, stanowią – zdaniem Rzecznika – istotne przeszkody dla przedsiębiorców, którzy i tak ze względu na trwającą pandemię znaleźli się w bardzo trudnych sytuacjach, prowadząc działalność gospodarczą. W związku z powyższym, niniejszy wniosek o wydanie objaśnień art. 28 ust. 1, ust. 3a i ust. 3b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 3 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia uznaję za zasadny.

Zup. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców
Dyrektor Generalny

Dr n. pr. Marek Woch

Do wiadomości w ślad za pismem z 25 lutego 2021 r.

Znak: 992200/421/81/2021-PSN

Pan

Paweł Jaroszek – Członek Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

ul. Szamocka 3, 5

01-748 Warszawa